

Hurda Karşılığı Bina Yıkım İhaleleri

Salih Üçüncü tarafından kaleme alınan bu makalede, kamu kurum ve kuruluşlarının özellikle de belediyelerimizin yaptığı ve niteliği itibarıyla hem mal satışı hem de yapım işi şeklinde değerlendirilebilecek “hurda karşılığı bina yıkım ihaleleri” ele alınmıştır.

HURDA KARŞILIĞI BİNA YIKIM İHALELERİ

Salih ÜÇÜNCÜ

Başuzman

ÖNEMLİ NOT: Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hükümleri uyarınca bu yazının izinsiz iktibas edilmesi, sosyal medya veya iletişim grupları yoluyla ya da başka herhangi bir şekilde yayılması ve çoğaltılması yasaktır. **#EmeğeSaygı**
#AbonelerimizinHakkıÖnceliğimiz

Bu makalede, kamu kurum ve kuruluşlarının özellikle de belediyelerimizin yaptığı ve niteliği itibarıyla hem mal satışı hem de yapım işi şeklinde değerlendirilebilecek “hurda karşılığı bina yıkım ihaleleri” ele alınacaktır.

Başka bir deyişle “hurda karşılığı bina yıkım işi” gibi aynı zamanda hem 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hem de 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamına girebilecek nitelikteki işlerin tek bir ihale ile gerçekleştirilip gerçekleştirilemeyeceği, hurda satışında mevzuatla getirilen kısıtlar olup olmadığı, hurda satışlarının KDV’den muaf tutulup tutulmayacağı konuları irdelenecektir.

Giriş

Genel bütçeye dahil dairelerle katma bütçeli idarelerin, özel idare ve belediyelerin alım, satım, hizmet, yapım, kira, trampa, mülkiyetin gayri ayni hak tesisi ve taşıma işleri 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu’nda yazılı hükümlere göre yürütülür.

Kamu hukukuna tabii olan veya kamunun denetimi altında bulunan ya da kamu kaynağı kullanan kamu kurum ve kuruluşlarının yapacağı mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamında yapılması zorunludur.

Hurda malzemelerin aşırı derecede değerlenmesi ve özellikle hurda demir ve kablo fiyatlarındaki yüksek artışlar sebebiyle kamu kurum ve kuruluşlarının hurda karşılığı bina yıkım ihaleleri yaptıklarına sıkça şahit olmaktayız. Hatta belediyelerimizin yıkım kararı aldıkları bir binadaki hurda demir ve kabloların piyasa değerinin, yıkım ve hafriyatın taşınması maliyetinden çok daha fazla olduğu, belirledikleri bedelin çok daha üstünde isteklilerce teklif verildiği tarafımıza iletilmektedir.

Bir örnekle açıklayalım:

- Eski betonarme bir binanın 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 45. maddesine göre Hurda Karşılığı Yıkım İhalesi yapılmış, ihale şartnamesi hazırlanırken hurda bedeli ve yıkım hizmet bedeli gibi bir ayırım yapılmamıştır.
- İhale süreci, belirlenen bedelin yaklaşık beş katı bir teklifi veren istekliyle sözleşme imzalanarak tamamlanmıştır.
- İdare, yüklenici firmaya Bedel+KDV faturası kesmiş, yüklenici firma da hurda satışının KDV'den muaf olduğunu, ihalede hurda bedeli ve yıkım hizmet bedeli gibi bir ayırım yapılmadığını, dolayısıyla hurda bedeli karşılığı ihaleye çıkıldığı için ihaleye çıkılan bedel kadar tutardan KDV tahakkuk ettirilmesini, kalan tutardan KDV alınmaması gerektiğini idareye bildirmiştir.

Örneğimize baktığımızda sadece 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ile 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamına girebilecek nitelikteki işlerin tek bir ihale ile gerçekleştirilip gerçekleştirilemeyeceği sorunu değil, gerçekleşen ihale tutarının KDV'den muaf tutulup tutulmayacağı veya ne kadarının KDV'den muaf tutulacağı sorunu da karşımıza çıkmaktadır.

Şimdi sondan başlayarak dile getirdiğimiz tartışmaları irdeleyelim.

Hurda Satışlarında KDV Uygulaması

Gelir idaresi görüşlerine bakıldığında, "Hurda satışı ve yıkım işi ayrımı yapılmaksızın yapılan yıkım işlemi sonrasında ortaya çıkan enkazın satışı Katma Değer Vergisi Kanununun (1/3-d) maddesine göre KDV'nin konusuna girdiğinden, enkaz bedeli ile yıkım hizmet bedeli arasında herhangi bir fark olup olmadığına bakılmaksızın ve bu bedeller birbirinden mahsup edilmeksizin, toplam enkaz bedelinin, KDV'ye tabi tutulması gerektiği" görüşünün ortaya çıktığı anlaşılmaktadır.

Öte yandan, söz konusu enkaz içinde yer alan/alabilecek metal, plastik, lastik, kauçuk, kâğıt, cam hurda ve atıklarına (dolayısıyla bunlara isabet eden bedele) yönelik bir tespitte bulunulması ve bunun tevsiki durumunda, anılan hurda ve atıklara isabet eden bedel için Katma Değer Vergisi Kanununun (17/4-g) maddesi kapsamında KDV istisnası uygulanması ve kalan bedel üzerinden %18 oranında KDV hesaplanması gerekmektedir.

Bu şekilde bir ayrıştırma yapılmaması halinde ise açık arttırma yoluyla satışı gerçekleştiren tarafından tüm enkaz bedeli üzerinden %18 oranında KDV hesaplanması gerekir.

İhaleyi kazanan firma tarafından ifa edilen yıkım hizmeti işi ise Katma Değer Vergisi Kanununun 1/1 inci maddesi gereğince KDV'ye tabi olup, toplam enkaz bedelinden (ihale makamı tarafından Katma Değer Vergisi Kanununun (17/4) maddesi çerçevesinde istisna uygulanıp uygulanmadığına bakılmaksızın tüm enkaz bedelinden) ilgili idareye ödenen fark tutar düşüldükten sonra kalan tutar (yıkım hizmet bedeli) üzerinden %18 oranında KDV hesaplanması ve söz konusu KDV tutarınının 14 Nisan 2012 tarih ve 28264 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 117 Seri Nolu KDV Genel Tebliği'nin "I/C-2.1.3.2.1." bölümüne istinaden yapım işi kapsamında 4/10 oranında tevkifata tabi tutulması gerekmektedir.

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ile 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu Kapsamına Girebilecek Nitelikteki İşlerin Tek Bir İhale ile Gerçekleştirilip Gerçekleştirilemeyeceği

Girişte belirttiğimiz 2886 ve 4734 sayılı Kanun kapsamlarına bakacak olursak, nitelikleri gereği Hurda Satışı işinin 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu, Bina Yıkım işinin de Yapım işleri kapsamında değerlendirilerek 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamına girdiğini söyleyebiliriz. İhaleye çıkılacak iş tek bir kanun (2886 veya 4734) kapsamı dahilinde ise aynı kanun çerçevesinde nitelikleri farklı iş kalemlerini, birim fiyat teklif cetvelinde ayrı kalemler halinde kısmi teklife açarak tek bir ihale olarak gerçekleştirebiliriz.

Anılan işin hem 2886 hem de 4734 sayılı Kanun kapsamına girdiği kabulüyle, her iki kanun kapsamını biraz daha irdeleyerek bir pencere açmaya çalışalım.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun Kapsam başlıklı 2.maddesi, birinci fıkrasının (a) bendindeki;

“(Değişik: 1/6/2007-5680/1 md.) Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idareler, il özel idareleri ve belediyeler ile bunlara bağlı; döner sermayeli kuruluşlar, birlikler (meslekî kuruluş şeklinde faaliyet gösterenler ile bunların üst kuruluşları hariç), tüzel kişiler” hükmü **“Belediyeler”**i bu kapsama almaktadır.

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun Kapsam başlıklı 1. maddesinin;

“Genel bütçeye dahil dairelerle katma bütçeli idarelerin, özel idare ve belediyelerin alım, satım, hizmet, yapım, kira, trampa, mülkiyetin gayri ayni hak tesisi ve taşıma işleri bu Kanunda yazılı hükümlere göre yürütülür.” hükmü **“Belediyeler”**i bu kapsama almaktadır.

Her ne kadar **“Alım”** ve **“Yapım”** işleri 2886 sayılı kanun kapsamında sayılsa da 4734 sayılı kanunun; **“Uygulanmayacak hükümler”** başlıklı 68. maddesindeki;

“a) Bu Kanun kapsamında yer alan işlerin ihalelerinde 8.9.1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümleri uygulanmaz.

b) Diğer kanunların 8.9.1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunundan muafiyet tanıyan hükümleri ile bu Kanuna uymayan hükümleri uygulanmaz.”

hükümleri gereği **Alım ve Yapım** işlerinin 2886 sayılı Kanun kapsamında yapılması mümkün değildir.

Peki biz ne yapacağız?

Her iki kanun kapsamını esas aldığımızda; biri satış, biri yıkım olan iki ayrı nitelikteki iş için “hurda karşılığı bina yıkım işi” adı altında **2886 sayılı Devlet İhale Kanunu** 'na göre tek bir ihaleye çıkılamayacağı gibi, içinde satış olan bir işin de **4734 sayılı Kamu İhale Kanunu** kapsamında ihale edilemeyeceği sonucunu çıkarabiliriz.

Burada aklımıza, “idarelerin ihtiyaç duydukları taşınmazları (hizmet binası, lojman, sosyal tesis ve diğer çeşitli gayrimenkulleri) arsa veya kat karşılığı inşaat yapım işi şeklinde belirli bir arsa payı ve/veya nakit karşılığında ihale ederek yaptırılmaları” gelebilir.

Aynı kapsamda değerlendirebileceğimiz bu uygulama, Kamu İhale Genel Tebliği'nin **“İdarelerin Kamu Kaynağı Kullanımını Gerektirmeyen İşleri”** başlıklı 3.1. maddesinin 3.1.1. alt bendinde yer alan;

“3.1.1. Kamu harcaması yapılmasını gerektirmeyen ve bütçeden ödenek kullanımı söz konusu olmayan kat ve/veya arsa karşılığı yapım işleri 4734 sayılı Kanun kapsamında yer almamaktadır.” hükmü doğrultusunda yapıldığından uygulamada mevzuata aykırı bir durum bulunmamaktadır.

Yukarıdaki mevzuat hükümlerinden anlaşılacağı üzere “kamu harcaması yapılmasını ve bütçeden ödenek kullanımı gerektirmeyen”, idarelerin arsa/kat karşılığı yapım işleri, tebliğle 4734 sayılı Kanun kapsamından çıkarılarak, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu kapsamında ihale sürecinin gerçekleştirilmesi hüküm altına alınmıştır.

Kamu İhale Genel Tebliği'nin **"İdarelerin Kamu Kaynağı Kullanımını Gerektirmeyen İşleri"** başlıklı 3. maddesinin diğer bentlerinde sayılan işlere bakıldığında "hurda karşılığı yıkım işi" burada belirtilen niteliklere uymadığından, mevcut düzenlemeler doğrultusunda 4734 sayılı Kanun kapsamında çıkarılıp tek bir ihale olarak 2886 sayılı Kanun kapsamında yapılamayacağını söyleyebiliriz.

Hurdaların Satışındaki Kısıt

Son olarak makalemizin başında belirttiğimiz ve idarelerin mevzuata uygun işlem ve eylem yapmaları açısından önemli gördüğümüz "hurda satışlarında mevzuata getirilen kısıt olup olmadığı" konusunu irdeleyelim.

Kamu kurum ve kuruluşları dolayısıyla da belediyeler, ihale yoluyla veya başka bir yöntemle piyasaya serbestçe hurda satışı yapabilir mi?

Buna cevap verebilmek için ilk önce 7330 sayılı Makine ve Kimya Endüstrisi Anonim Şirketi Hakkındaki Kanun'un "Görev ve Yetki" başlıklı 4. maddesinin 4. fıkrasında yer alan;

"Şirket ikili veya çok taraflı anlaşmalar gereği yabancı ülkeler tarafından Türkiye'de bırakılanlar ile kamu idareleri, kamu iktisadi teşebbüsleri ve sermayesinin en az yüzde ellisi kamuya ait olan bağlı ortaklıklarca ihtiyaç fazlası ve kullanım dışı bırakılan veya niteliğini kaybetmiş olan her türlü hava, deniz ve kara taşıtları, makine ve teçhizat ile tehlikeli veya tehlikesiz metal/metal bileşim atıkları, ekonomik değer taşıyan metal dışı (evsel nitelikte olmayan) mal ve malzemeleri; birinci fıkrada belirtilen faaliyetleri gerçekleştirmek için gerekli olan malzemelerin üretilmesinde ham madde olarak kullanmak ve gerektiğinde piyasada değerlendirmek üzere Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca belirlenen birim fiyatlarından satın alabilir veya devralabilir. Bu fıkıyla ilgili hususlar hakkında 17/12/1937 tarihli ve 3284 sayılı Bazı Maden Hurdalarının Dışarı Çıkarılmasının Yasak Edilmesi ve Satın Alınması Hakkında Kanun hükümleri uygulanır." hükmünü değerlendirmemiz gerekir.

Ekonomik değer taşıyan ve evsel nitelikte olmayan ihtiyaç fazlası ve kullanım dışı bırakılan malzemelerin, değerlendirilmek üzere satın alınması MKE'nin görevleri arasında sayılmıştır. Konuyu daha fazla mevzuat detayına boğmadan ifade edecek olursak;

Önceki yıllarda kamu idareleri, özellikle de belediyeler "hurda" diye tabir ettiğimiz kullanım dışı bırakılan malzemeleri piyasaya serbestçe satabilirken, 19.03.2001 tarih ve 2001/15 sayılı Başbakanlık Genelgesi uyarınca doğrudan Makine ve Kimya Endüstrisi Anonim Şirketi'ne teslim etmeleri gerekmektedir.

Dolayısıyla kamu kurum ve kuruluşları ve yazımız özelinde özellikle de belediyeler "hurda" diye tabir edilen ihtiyaç fazlası ve kullanım dışı bırakılan malzemeleri piyasaya

satamaz, mevzuat gereği ancak doğrudan Makine ve Kimya Endüstrisi Anonim Şirketi'ne teslim ederler.

Sonuç

Kamu kurum ve kuruluşlarının “hurda karşılığı yıkım ihalesi” yapıp yapamayacakları konusunu irdelediğimiz bu makalede;

- Hurda satışlarının KDV'den muaf olup olamayacağını, hurda satışı ile yıkım işinin ayrı ayrı tevsik edilmeden bir arada değerlendirildiği durumlarda oluşan bedel üzerinden KDV tahakkununun nasıl yapılacağını,
- Nitelikleri gereği hem 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hem de 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamına girebilecek işlerin tek bir ihale ile gerçekleştirilip gerçekleştirilemeyeceğini,
- Kamu kurum ve kuruluşlarının özellikle de konumuz özelinde belediyelerin hurda karşılığı yıkım işi ihalesi yapıp yapamayacağı ve piyasaya hurda satışı yapıp yapamayacaklarını irdelemiş olduk.

Belediyelerimizin hurda karşılığı yıkım ihalesi yapıp yapamayacakları konusunda karşılaştıkları sorunlardan hareket ederek kaleme aldığımız yazımızın sonunda, konuya çözüm odaklı yaklaşarak kanaatimizi belirtelim.

Kalkıp da, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümlerine göre ihale ettiğimiz bir bina yıkım işinden sonra, enkaz orada dururken 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'na göre “hurda satışı” ihalesi yaparak söz konusu işi sonuçlandırmayı öneremeyiz. Önce yıkılım, sonra hurdayı satalım, daha sonra da enkazı kaldıralım anlayışıyla hareket etmek verimli bir yönetim şekli değildir. Enkaz yığını, ihale sürecini beklemez. Bu yaklaşım, ne hizmet anlayışı, ne de insan ve çevre sağlığı açısından uygundur. Zaten yukarda belirttiğimiz gibi 19.03.2001 tarih ve 2001/15 sayılı Başbakanlık Genelgesi uyarınca idareler, hurda malzemeleri doğrudan Makine ve Kimya Endüstrisi Anonim Şirketi'ne teslim etmek zorundadırlar.

Hurda karşılığı yıkım işinin, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nda belirtilen “Genel bütçeye dahil dairelerle katma bütçeli idarelerin, özel idare ve belediyelerin alım, satım, hizmet, yapım, kira, trampa, mülkiyetin gayri ayni hak tesisi ve taşıma işleri” kapsamına girmediğini kabul ettiğimizde **çözüm olarak Kamu İhale Genel Tebliği'nin “İdarelerin Kamu Kaynağı Kullanımını Gerektirmeyen İşleri” başlıklı 3.1. maddesinde yer alan işlere “Hurda Karşılığı Yıkım İşİ” konusunun eklenmesini önerebiliriz.**

Bize göre uygulamayı kolaylaştıracak, niteliği gereği iki ayrı işi tek bir ihale yöntemi ile gerçekleştirecek çözüm budur.

Bir diğer çözüm de mevcut halde, idareler yıkım şartnamesini hazırlarken “hafriyatın belediyece belirlenen yere dökülmesi, demir ve kablo gibi hurda malzemelerin hafriyattan ayrılarak belirlenen bir yerde istif edilmesini” şartnameye koyarlar, işin bitimi ile birlikte hurda malzemeyi teslim alması için Makine ve Kimya Endüstrisi Anonim Şirketi ile gerekli irtibatı kurarlar.

Burada esas olan idarelerin özellikle de belediyelerin yıkım işi için kaynak kullanmamalarıdır. Kamu İhale Genel Tebliği’nin “İdarelerin Kamu Kaynağı Kullanımını Gerektirmeyen İşleri” başlıklı 3.1. maddesinde yer alan işlere “Hurda Karşılığı Yıkım İşİ” konusunun eklenmesiyle belediyelerin kaynak kullanmadan yıkım işlerini yapmaları hatta artan hurda fiyatları nedeniyle ilave gelir elde etmeleri sağlanacaktır.

Telefon: +90 (312) 473 84 23

E-Posta: mts@mevzuattakip.com.tr

Adres: Çetin Emeç Bulvarı Hürriyet Cad. No: 2/12 Çankaya ANKARA